

ARTICOLUL 6 ALIN. (1) DIN CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA LECA ȘI FILIPESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

[Curtea Europeană a Drepturilor Omului Secția a III-a Strasbourg]

Articolul 6 alin. (1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului stabilește faptul că „Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”.

-Rezumat-

I. Fapte

a) Circumstanțele cauzei

Reclamanții, trei resortisanți români au obținut decizii civile în favoarea lor în diverse proceduri civile, hotărâri definitive ce au fost anulate printr-un recurs în anulare introdus de procurorul general al României.

b) Dreptul și practica interne și internaționale relevante

Art. 330 din Codul de procedură civilă în vigoare la data la care au avut loc faptele prevedea că „Procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, poate ataca cu recurs în anulare, la Curtea Supremă de

Justiție, hotărârile judecătorești irevocabile pentru următoarele motive: 1. când instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești; 2. când prin hotărârea atacată s-a produs o încălcare esențială a legii, ce a determinat o soluționare greșită a cauzei pe fond ori această hotărâre este vădit netemeinică.”

Art. 330₁. - „În cazurile prevăzute de art. 330 pct. 1 și 2, recursul în anulare se poate declara în termen de 1 an de la data când hotărârea judecătorească a rămas irevocabilă.”

Art. 330 și art. 330₁ au fost abrogate de art. I pct. 17 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 58 din 25 iunie 2003, intrată în vigoare la 27 august 2003. Conform art. II din ordonanță: „[...] Hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate.”

Art. 322 pct. 9 din Codul de procedură civilă a fost modificat pentru a permite revizuirea unui proces pe plan intern în urma unei hotărâri a Curții Europene a Drepturilor Omului de constatare a unei încălcări, respectiv „Revizuirea unei hotărâri definitive [...] se poate cere în următoarele cazuri: [...]9. dacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorată unei hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.”

Recomandarea a Consiliului Europei nr. R (2000) 2 cu privire la reexaminarea sau redeschiderea anumitor cauze la nivel intern ca urmare a unor hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, Comitetul Miniștrilor al

Consiliului Europei încurajează „părțile contractante să își examineze sistemele juridice naționale pentru a se asigura că există posibilități corespunzătoare pentru reexaminarea unei cauze, inclusiv redeschiderea procesului, în cazurile în care Curtea a constatat o încălcare a Convenției, în special dacă: (i) partea vătămată continuă să sufere consecințe negative foarte grave ca urmare a deciziei naționale, consecințe care nu pot fi compensate prin reparația echitabilă și care nu pot fi modificate decât prin reexaminare sau redeschidere; și (ii) rezultă din hotărârea Curții că: a) decizia internă atacată este contrară pe fond Convenției; sau b) încălcarea constatată este cauzată de erori sau de deficiențe ale procedurii atât de grave încât determină o îndoială serioasă cu privire la rezultatul procedurii interne atacate”.

II. Constatările Curții

Curtea a constatat că cererile nu sunt în mod evident nefondate în sensul art. 35 § 3 din Convenție.

Prin hotărârea din 19 iulie 2011,² în Cauza Leca și Filipescu împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat faptul că anularea unei hotărâri definitive în urma unei căi de atac extraordinare era contrară principiului securității juridice, garantată de art. 6 § 1 din Convenție. În urma hotărârii Curții Europene dreptul național permite restitutio în integrum, adică restabilirea situației existente înainte ca art. 6 să fie încălcat. Astfel, pentru acordarea de reparații echitabile Curtea a considerat că reclamanții trebuie mai întâi să sesizeze instanțele interne. Prin urmare, Curtea nu a considerat necesar să acorde reclamanților despăgubiri cu titlu de prejudiciu material. În ceea ce privește prejudiciul moral, Curtea a decis să acorde 2000 euro fiecărui reclamant ca reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit și 1000 euro pentru cheltuielile de judecată.

III. Comentariu

Prin prevederile sale, Articolul 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale statuează respectarea dreptului la un proces echitabil.

Conținutul Articolului 6 din Convenție are un caracter general, stabilindu-se practic modalitatea în care trebuie să se desfășoare un proces echitabil, aceste prevederi aplicându-se în dreptul civil, penal, contravențional etc. Aceste dispoziții au rolul de a stabili atât cadrul firesc și corect necesar pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cât și de a statua și de a transpune în Constituția României, în Codul penal, Codul de procedură penală, Codul civil și Codul de procedură civilă a garanțiilor prevăzute de articolul 6 din Convenție.

Anularea unei hotărâri definitive în urma unei căi de atac extraordinare este contrară principiului securității juridice și presupune totodată o încălcare a art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În strânsă legătură cu dreptul la un proces echitabil, problematica securității juridice trebuie să aibă o manifestare constantă, unitară, astfel încât indivizii să poată fi protejați în fața unor inconsecvențe ale dreptului care pot determina o insecuritate la un moment dat³. În numeroase cauze împotriva României Curtea Europeană a Drepturilor Omului a evidențiat principiul securității raporturilor juridice că unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului. Cu alte cuvinte, este foarte important ca soluția dată în mod definitiv de către tribunale unui litigiu să nu fie repusă în discuție. Stabilitatea situațiilor juridice și a raporturilor consfințite prin hotărâri judecătorești rămase determină, printre altele, și calitatea actului de justiție.

I.C.V.

² Publicată în M. Of., nr. 39 din 17 ianuarie 2012, Partea I.

³A se vedea, L. François, La sécurité juridique, Ed. Jeune Barreau de Liège, Liège, 1993, p. 10.